

บทที่ 4

ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาผลกระทบต่อสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน จากการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหาย จากการกระทำความผิดทางอาญา

สิทธิในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญาของผู้อื่น โดยรัฐตามกฎหมายไทยนั้น ได้ถูกรับรองและคุ้มครองไว้โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แม้ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว แต่สิทธิในการได้รับการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหาย ในคดีอาญาดังกล่าวนี้ก็ยังยังคงได้รับการรับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในส่วนที่ 4 ว่าด้วยสิทธิในกระบวนการยุติธรรม มาตรา 40 (5) กล่าวคือ ผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทนให้ไป ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายไม่ใช่เรื่องของมนุษยธรรม แต่เป็นเรื่องของสิทธิ อันชอบธรรมของมนุษย์ ผู้เสียหายจากอาชญากรรมโดยทั่วไปถือเป็นเหยื่ออาชญากรรมซึ่งดำรงชีวิตอยู่ในสังคมตามปกติธรรมดา แต่ถูกผู้อื่นซึ่งล่วงละเมิดต่อกฎหมายมาก่อความเสียหายให้ ดังนั้น ผู้กระทำความผิดทางอาญานอกจากพึงได้รับการลงโทษอันเป็นมาตรการตอบโต้ของสังคมมนุษย์ แล้ว ยังมีหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งแก่ผู้เสียหายด้วย อย่างไรก็ตาม การที่ผู้เสียหายจะได้รับค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่ง โดยเรียกร้องตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ลักษณะละเมิดนั้น ในทางปฏิบัติอาจไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่สามารถจับกุมหรือนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ หรือจับกุมได้แต่ผู้กระทำความผิดไม่อยู่ในฐานะที่จะชดใช้สินไหมทดแทนให้ได้ เนื่องจากถูกจำคุกบ้าง ยากจนไม่มีทรัพย์สินเพียงพอ จะชดใช้ค่าเสียหาย หรือค่าสินไหมทดแทนบ้าง ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเดือดร้อน ไม่ได้รับการบรรเทาความเสียหายได้ในทันที หรือแม้ผู้เสียหายจะใช้สิทธิยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเข้ามาในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ได้โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีต่างหาก รวมทั้งยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับการดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าวให้แก่ผู้เสียหายเพื่อให้การวินิจฉัยคดีส่วนแพ่งเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ก็ยัง

เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากผู้เสียหายส่วนใหญ่ในสังคมไทย มีฐานะยากจนนอกจากจะไม่ทราบว่ามีสิทธิเช่นนี้แล้ว ก็ยังค่อนข้างลำบากที่จะทำคำร้องได้เอง อีกทั้งในคดีประเภทที่จำเลยรับสารภาพ และศาลพิพากษาลงโทษได้เลยนั้น ผู้เสียหายโดยทั่วไปอาจไม่ทันใช้สิทธินี้ ซึ่งอาจทำให้ผู้เสียหายบางกลุ่มที่มีศักยภาพเท่านั้นที่ใช้สิทธิและได้รับประโยชน์ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการเสริมโดยรัฐให้ผู้เสียหายได้รับการบรรเทาความเสียหายนั้น โดยมีพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ขึ้นมาเพื่อเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งชดเชยความเสียหายโดยการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายในรูปของตัวเงิน เพื่อตอบแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น

4.1 วิเคราะห์ปัญหาผลกระทบต่อสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญา

ผู้เสียหายที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ต้องเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหาย เฉพาะที่เกี่ยวกับชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจ โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของผู้อื่น โดยที่ตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น (มาตรา 3 วรรคหนึ่ง) และการกระทำความผิดอาญาดังกล่าว จะต้องเป็นความผิดอาญาเฉพาะที่ระบุไว้ตามรายการท้ายพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น ได้แก่ ได้รับความเจ็บทาบร่างกาย จิตใจ หรือถึงแก่ความตายเนื่องจากถูกทำร้าย ถูกฆ่าตาย ถูกหลอกลวง ถูกทำให้แท้งลูก ถูกข่มขืน ถูกกระทำอนาจาร ได้รับความเจ็บหรือตายจากการกระทำโดยประมาทของผู้อื่น เด็ก คนชรา คนป่วยที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ และถูกทอดทิ้ง (มาตรา 17)

เมื่อเป็นผู้เสียหายตามหลักเกณฑ์แห่งพระราชบัญญัตินี้แล้ว ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหาย จึงมีสิทธิยื่นคำขอรับค่าตอบแทนได้ที่สำนักงานช่วยเหลือทางการเงิน แก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานยุติธรรมจังหวัดทุกจังหวัดทั่วประเทศ (มาตรา 22) แต่ผู้เสียหายในคดีอาญาที่มีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ข้างต้น ไม่ใช่ทุกรายที่จะได้รับค่าตอบแทน เนื่องจากแนวทางการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา มีมติงดจ่ายค่าตอบแทน หรือจ่ายเพียงบางส่วน เนื่องจากผู้เสียหายได้ใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่ง จากคู่กรณี หรือได้รับการชดเชยเยียวยาตามกฎหมายอื่นมาแล้ว ซึ่งการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา เป็นไปตามเจตนารมณ์ของ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัตินี้ที่บัญญัติไว้ว่า “การเรียกร้อง หรือการได้มาซึ่งสิทธิหรือ

ประโยชน์ตาม พระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้เสียหายหรือจำเลยพึงได้รับตามกฎหมายอื่น” หรือไม่ ยังมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้เสียหายที่ใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนอย่างไร ความตามมาตรา 5 หมายความว่า แม้มีสิทธิเรียกร้องหรือใช้สิทธิเรียกร้องจนได้มา ซึ่งที่รัฐชดเชยให้การเยียวยาแล้วไม่ถือว่าเป็นการตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะเรียกร้องตามกฎหมายอื่น เช่น สิทธิอันพึงได้รับจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด ผู้เขียนขอวิเคราะห์ เป็น 2 แนวทาง ดังนี้

1. ผู้เสียหายในคดีอาญาใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ก่อนใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนทางแพ่ง หรือกฎหมายอื่นๆ

ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่ยื่นคำขอรับค่าตอบแทน ตามพระราชบัญญัตินี้ และได้รับค่าตอบแทนความเสียหายแล้ว มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน ทางศาลหรือใช้สิทธิตามกฎหมายอื่นๆ เช่น ใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายผู้ประสบภัยจากรถ กฎหมายประกันสังคม หรือจากประกันชีวิต ประกันอุบัติเหตุ ที่ผู้เสียหายทำประกันไว้ เป็นต้น โดยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายให้ได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าว เพราะเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ รัฐจ่ายค่าตอบแทนเพื่อเยียวยาหรือชดเชยความเสียหายที่รัฐมีความบกพร่องในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองที่ไม่สามารถให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้เสียหายได้ จึงไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะได้รับการเยียวยาความเสียหายจากทางอื่น

แม้ว่ามาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัตินี้ ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายอื่น แต่ในความเป็นจริงมีบางกรณีที่ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนตามกฎหมายนี้แล้ว ต่อมาผู้เสียหายไปใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน หรือใช้สิทธิตามกฎหมายอื่น ผู้เสียหายกลับไม่ได้สิทธิประโยชน์หรือได้รับแต่ไม่เต็มจำนวนความเสียหายนั้น เพราะผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทน ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ แล้ว เช่น ในกรณีผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ ซึ่งเป็นความผิดต่อร่างกาย คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา จะจ่ายค่าตอบแทนในกรณีผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ ในส่วนของค่ารักษาพยาบาล จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินสามหมื่นบาท ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินสองหมื่นบาท ซึ่งในส่วนของค่ารักษาพยาบาล และค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายหรือจิตใจ จะต้องนำไปเสริมรับเงินค่ารักษาพยาบาล (ต้นฉบับ) มาแสดงหากไม่มีผู้เสียหายสามารถแสดงสำเนาที่มีความเชื่อถือได้ โดยให้โรงพยาบาลรับรองสำเนา และต้องให้การยืนยันด้วยว่าไม่ได้นำไปเสริมต้นฉบับไปเบิกจากที่ใด คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทน

และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา จึงพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนในส่วนของค่ารักษาพยาบาลและค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายหรือจิตใจได้

ในการเรียกค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งก็ดี หรือการใช้สิทธิอื่นก็ดี ที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล จำเป็นต้องใช้ใบเสร็จรับเงินค่ารักษาพยาบาลต้นฉบับเพื่อแสดงขอรับสิทธิ ประโยชน์หรือ เรียกค่าสินไหมทดแทนที่ตนเองถูกละเมิดเช่นกัน ดังนั้นหากผู้เสียหายได้รับการเยียวยาจากกฎหมายใด หรือหน่วยงานใดแล้ว ก็ไม่สามารถนำไปเบิกกับที่ใดได้อีก ยกเว้นค่ารักษาพยาบาลที่ผู้เสียหายได้รับการเยียวยา ไม่เต็มจำนวนที่เสียหาย ก็สามารถไปยื่นขอรับในส่วนที่ขาดอยู่ได้ เช่นเดียวกับการที่ผู้เสียหายได้รับเงินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาพยาบาล จากพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ที่จ่ายจริงไม่เกินสามหมื่นบาท หรือค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินสองหมื่นบาท หากค่ารักษาพยาบาลที่เสียไปเกินกว่าสามหมื่นบาท หรือเกินกว่าสองหมื่นบาทสำหรับค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ผู้เสียหายสามารถไปยื่น ใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในส่วนที่ขาดจากศาลได้

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า การจ่ายค่ารักษาพยาบาลและค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย และจิตใจให้แก่ผู้เสียหายในกรณีผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บตามพระราชบัญญัตินี้ มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้เสียหายในการเรียกค่าสินไหมทดแทนทางแพ่ง ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัตินี้ที่บัญญัติไว้ว่า “การเรียกร้องหรือการได้มาซึ่งสิทธิหรือประโยชน์ ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้เสียหายหรือจำเลย พึงได้รับตามกฎหมายอื่น” และในทางปฏิบัติจริงมีปัญหาค่อนข้างมาก เนื่องจากผู้เสียหายต้องเลือกว่าจะใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนทางศาล หรือขอรับค่าตอบแทนจากพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 นี้

เมื่อพิจารณาแล้วจึงเห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนของกฎหมายทั้งสองฉบับว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด ความรับผิดชอบเรื่องละเมิดนี้ รัฐได้กำหนดมาตรานี้ไว้เป็นหลักการในการให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง โดยกำหนดให้สอดคล้องกับความรับผิดชอบในทางอาญา กล่าวคือเป็นเรื่องความผิดต่อชีวิตที่ทำให้เสียชีวิต หรือเสียหายในเรื่องของร่างกาย อนามัย เสรีภาพ และทรัพย์สิน หรือสิทธิต่างๆ จะต้องเรียกค่าเสียหายอย่างไรบ้าง จะเห็นว่าตามลักษณะของกฎหมายนี้ รัฐได้กำหนดสิทธิของผู้เสียหายไว้แล้ว แต่เป็นเพียงสิทธิที่ผู้เสียหายจะต้องไปฟ้องร้องจากผู้กระทำละเมิดเอง รัฐไม่ได้ดำเนินการให้แต่อย่างใด ส่วนพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เป็นการชดเชยความเดือนร้อนที่ได้รับจากรัฐ เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้น

ในกรณีที่รัฐไม่สามารถดูแลประชาชนในรัฐได้อย่างปลอดภัย เพียงแค่ประชาชนใช้สิทธิยื่นขอรับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนกระบวนการดำเนินการเป็นหน้าที่ของรัฐ ในประเทศฝรั่งเศส มีคำพิพากษาของศาลเป็นบรรทัดฐานว่าค่าทดแทนที่ให้แก่ผู้เสียหายที่เป็นเหยื่ออาชญากรรมนี้ ไม่ใช่เงินที่มีลักษณะสินไหมทดแทนทางแพ่ง แต่เป็นเงินที่รัฐช่วยเหลือ สรุปคือเงินค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายได้รับในการฟ้องคดีละเมิด เป็นเงินค่าสินไหมทดแทนที่ได้รับจากคู่กรณี ส่วนเงินค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นเงินจากรัฐเพื่อเยียวยาความเสียหายให้ผู้เสียหายในคดีอาญา

2. ผู้เสียหายในคดีอาญาใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นๆ ก่อนใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ

ในกรณีผู้เสียหายในคดีอาญา ใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนทางศาลแล้ว ต่อมาผู้เสียหายมายื่นขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายตามพระราชบัญญัตินี้ มีบางกรณีที่คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พิจารณางดจ่ายหรือจ่ายค่าตอบแทนเพียงบางส่วน เนื่องจากผู้เสียหายได้รับค่าสินไหมทดแทนทางศาล หรือจากคู่กรณี หรือจากกฎหมายอื่นๆ มาแล้ว เช่น กฎหมายคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ กฎหมายประกันสังคม ประกันชีวิต ประกันอุบัติเหตุ บัตร 30 บาท สิทธิของข้าราชการ เป็นต้น โดยอ้างมาตรา 18 วรรคท้ายที่บัญญัติว่า “...คณะกรรมการจะกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนเพียงใดหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย”

กรณีคดีที่เกิดขึ้นจริง⁸⁰ เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2554 เวลาประมาณ 18.40 น. ขณะที่ (ผู้ตาย) กำลังลุกขึ้นนั่งหลังจากที่ผู้ตายได้ประสบอุบัติเหตุก่อนหน้านี้ ได้มี (ผู้ต้องหา) ขับรถยนต์มาเฉี่ยวชน เป็นเหตุให้ (ผู้ตาย) ถึงแก่ความตาย พนักงานสอบสวนจึงเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา เนื่องจากเกิดจากความประมาทของผู้ต้องหา

กรณีนี้บิดาของ (ผู้ตาย) ได้ยื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาภายในกำหนดระยะเวลา และผู้ตายเป็นผู้เสียหายตามหลักเกณฑ์ในพระราชบัญญัติค่าตอบแทนฯ แต่เห็นควรงดจ่ายค่าตอบแทน เนื่องจากทายาทผู้เสียหายได้รับเงินช่วยเหลือจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 และจากคู่กรณีที่ผู้เสียหายได้ใช้สิทธิทางศาลเรียกค่าสินไหมทดแทน ซึ่งถือว่าได้รับการบรรเทาความเสียหายตามสมควรแล้ว (ได้รับเงินช่วยเหลือจากพระราชบัญญัติ

⁸⁰ ข้อมูลจาก สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา.

คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 จำนวน 35,000 บาท และประกันภัยภาคสมัครใจจากคู่อริ จำนวน 300,000 บาท รวมเป็นจำนวน 335,000 บาท)

จากกรณีตัวอย่างข้างต้น คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนฯ มีมติงดจ่ายเนื่องจากผู้เสียหายได้รับสิทธิตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ ที่ผู้เสียหายทำประกันภัยไว้ และคู่อริได้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายแล้ว ก่อนที่ผู้เสียหายจะยื่นขอรับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ โดยคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาใช้ดุลยพินิจงดจ่าย โดยอ้างมาตรา 18 วรรคท้าย

ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อผู้เสียหายในคดีอาญาที่ได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้แล้วสามารถใช้สิทธิเรียกร้องจากกฎหมายอื่นๆ ได้ โดยพระราชบัญญัตินี้ไม่ตัดสิทธิในการเรียกร้องสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้เสียหายจะได้รับ โดยทางอื่น (มาตรา 5) แต่หากผู้เสียหายใช้สิทธิตามกฎหมายอื่นมาแล้ว และต่อมาจึงใช้สิทธิยื่นขอรับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ ในบางกรณีคณะกรรมการมีมติงดจ่าย โดยอ้างว่าผู้เสียหายได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นแล้ว หรือได้รับค่าสินไหมทดแทนท่วมเกินกว่าที่พระราชบัญญัตินี้จะเยียวยาความเสียหายแล้ว (มาตรา 18 วรรคท้าย) ซึ่งแนวทางการพิจารณาของคณะกรรมการค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาในกรณีดังกล่าว หากมองในมุมกลับกันเพียงแต่ผู้เสียหายยื่นขอรับสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งหรือตามสิทธิเรียกร้องอื่นก่อนยื่นขอรับจากพระราชบัญญัตินี้ มีผลให้ผู้เสียหาย ถูกกระทบสิทธิไม่ได้รับค่าตอบแทนผู้เสียหายตามพระราชบัญญัตินี้ แต่หากผู้เสียหายยื่นขอรับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ก่อนยื่นขอรับสิทธิจากกฎหมายอื่น ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทน ซึ่งผลที่ได้รับค่าตอบแทนควรจะเหมือนกัน ไม่ควรจะถูกกระทบสิทธิผู้เสียหายเพียงแค่อื่นขอรับค่าตอบแทนตามกฎหมายใดก่อน จึงขอแยกพิจารณา ดังนี้

(1) แนวทางการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา มีมติงดจ่าย หรือจ่ายค่าตอบแทนเพียงบางส่วน ในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับค่าสินไหมทดแทนทางแพ่งโดยการดำเนินคดีต่อศาล หรือได้รับสิทธิจากกฎหมายอื่นที่ผู้เสียหายได้ทำประกันไว้ เป็นต้น โดยอ้างมาตรา 18 วรรคท้าย

มาตรา 18 วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัตินี้บัญญัติว่า “... คณะกรรมการจะกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนเพียงใดหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย” หลักของมาตรา 18 วรรคท้าย ผู้บังคับใช้กฎหมายฉบับนี้จะต้องไม่ตีความตัดโอกาสที่ผู้เสียหายมีสิทธิ ได้รับสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้เสียหายพึงได้รับตามกฎหมายอื่น ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 ในความเห็นของผู้เขียน จากการศึกษากฎหมายฉบับนี้

เห็นว่า คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ในคดีอาญา ผู้บังคับใช้กฎหมายจะกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนจำนวนเท่าไรก็ได้แต่ต้องไม่เกินจำนวนที่กฎหมายกำหนด โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายได้รับการบรรเทาความเสียหาย โดยทางอื่นด้วย ซึ่งจะกำหนดให้จำนวนมากหรือน้อยเพียงใดก็ได้ แต่จะไม่จ่ายเลยไม่ได้ ถ้ามีมติงดจ่ายค่าตอบแทนก็ขัดกับหลักมาตรา 5 ที่กฎหมายฉบับนี้บัญญัติไว้ว่าการได้รับสิทธิประโยชน์ ค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัติไม่ตัดสิทธิที่ผู้เสียหายจะได้รับสิทธิเรียกร้องหรือประโยชน์จาก กฎหมายอื่น กรณีคดีที่เกิดขึ้นจริง เช่น

1) คดีนี้ทายาทผู้ตายมายื่นขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหายในความผิดคดีจราจร ในการพิจารณาคดีปรากฏว่าผู้ตายไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำความผิด เป็นผู้เสียหายตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา มีมติงดจ่ายค่าตอบแทน เนื่องจากทายาทผู้เสียหายได้รับเงินช่วยเหลือ จากคู่กรณี และจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 ซึ่งถือว่าได้รับการ บรรเทาความเสียหายจากทางอื่นตามสมควรแล้ว⁸¹ (อ้างมาตรา 18 วรรคท้าย)

สำหรับความเห็นของผู้เขียน เห็นว่า ในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับเงินช่วยเหลือจากคู่กรณี และได้รับการชดเชยจากพระราชบัญญัติผู้ประสบภัยจากรถ ก็เป็นสิทธิที่ผู้เสียหายซึ่งทำ พรบ. ต้อง ได้รับการเยียวยาตามสิทธิที่เจ้ารถทำไว้อยู่แล้ว และผู้เสียหายก็เป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเอง ฉะนั้นเมื่อเป็นผู้เสียหายตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัตินี้ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่ จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและ ค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ควรพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหาย ในเมื่อรัฐไม่อาจ คุ้มครองประชาชนในรัฐให้ปลอดภัยในชีวิตได้ จึงควรเยียวยาแม้จะไม่มากแต่ควรให้ ไม่ควรนำสิ่ง ที่ผู้เสียหายได้รับการชดเชยมาแล้ว หรือที่ผู้เสียหายได้รับการชดเชยจากคู่กรณีโดยเรียกค่าสินไหม ทดแทนทางศาลมาแล้ว มาประกอบเพื่องดจ่าย ซึ่งไม่น่าจะเป็นธรรม และขัดกับเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัตินี้ที่สำคัญคือหลักมาตรา 5 ซึ่งถ้ามองอีกมุมหนึ่ง เงินจากพระราชบัญญัติผู้ประสบภัย จากรถ เป็นเงินที่ผู้เสียหายจ่ายเบียดเบียนที่ตนเองทำประกันภัยทางรถไว้ เงินที่ได้รับการชดเชย ก็ไม่ใช่เงินของรัฐโดยตรง มีเบียดเบียนจากประชาชนที่ส่งทุกปีประกอบด้วย ผู้เสียหายจึงควรได้รับ ค่าตอบแทนเพื่อเยียวยาจากรัฐ

⁸¹ แหล่งเดิม.

2) กรณีนี้ผู้เสียหายถูกอาวุธปืนยิงได้รับบาดเจ็บจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น กระสุนปืนฝังติดบริเวณกระดูกสันหลังซ้ายเหนือข้อเข่าประมาณ 10 เซนติเมตร พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้บาดเจ็บไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด จึงเป็นผู้เสียหายตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้ แต่มีมติดงจ่ายค่าตอบแทน เนื่องจากผู้เสียหายปัจจุบันอาการบาดเจ็บหายเป็นปกติแล้ว และสามารถใช้งานซ้ายได้ตามเดิม และค่ารักษาพยาบาลใช้สิทธิอื่นโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย⁸²

ผู้เขียนเห็นว่า แม้อาการบาดเจ็บของผู้เสียหายจะไม่ถึงกับสาหัส และแพทย์ไม่ได้ระบุว่าให้หยุดพักรักษาตัว แต่สภาพความบาดเจ็บของผู้เสียหายที่บริเวณขา ย่อมต้องใช้เวลารักษาให้เป็นปกติเหมือนก่อนที่จะถูกยิง และการบาดเจ็บย่อมเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพ และการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งคดีนี้ผู้เสียหายไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิด ฉะนั้นตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ ย่อมต้องพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนไม่มากนักน้อย แม้จะนำในส่วนของค่ารักษาพยาบาลที่ผู้เสียหายได้สิทธิอื่นมาคิดแล้วก็ตาม จำเป็นต้องจ่ายค่าตอบแทนเพื่อรับผิดชอบในฐานะที่รัฐไม่สามารถให้ความปลอดภัยแก่ประชาชนได้

(2) แนวทางการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา มีมติดงจ่าย หรือจ่ายค่าตอบแทนเพียงบางส่วน โดยอ้างมาตรา 18 วรรคท้ายแห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ผู้เสียหาย ที่ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ได้ใช้สิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์โต้แย้งคำวินิจฉัย และศาลอุทธรณ์มีความเห็นแก้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้นจริง เช่น

1) ผู้เสียหายถูกสะเก็ดระเบิดจนได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนฯ มีมติดงจ่ายเนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือจากรัฐในส่วนของค่ารักษาพยาบาล ส่วนกรณีค่าประโยชน์ทำมาหาได้ ผู้เสียหายบาดเจ็บเล็กน้อยจึงไม่ขาดประโยชน์ทำมาหาได้ และไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้เสียหายมีค่าใช้จ่ายหรือความเสียหายอื่น

คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ คดีหมายเลขแดงที่ 6617/2553⁸³ ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2553 แม้จะได้ความว่าผู้ยื่นคำขอได้รับเงินช่วยเหลือจากจังหวัดปัตตานีจำนวน 10,000 บาท จากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 3,000 บาท และจากสาธารณภัย

⁸² แหล่งเดิม.

⁸³ แหล่งเดิม

จังหวัดปัตตานี จำนวน 2,000 บาท ก็ตาม แต่คดีนี้เป็นกรณีลอบวางระเบิดยังไม่รู้ตัวหรือหรือได้ตัวผู้ก่อให้เกิดความเสียหายมาดำเนินคดี โอกาสที่จะเกิดการเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิดจึงเป็นไปได้ยาก เห็นสมควรกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ยื่นคำขอ ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มาตรา 18 (4) เป็นเงิน 2,000 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ตามปกตินั้น ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ยื่นคำขอเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลดังกล่าวหรือไม่อย่างไร และไม่ปรากฏว่าผู้ยื่นคำขอไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ตามปกติอย่างไร พิพากษาให้เพิกถอนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ และกำหนดค่าตอบแทนเป็นเงิน 2,000 บาท แก่ผู้ยื่นคำขอ

คดีนี้แม้ผู้เสียหายจะได้รับค่าตอบแทนจากหน่วยงานอื่นของรัฐ แต่ศาลอุทธรณ์ยังพิจารณาจ่ายค่าตอบแทน เนื่องจากศาลเห็นว่าโอกาสที่ผู้เสียหายจะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้กระทำความผิดเป็นไปได้ยาก และผู้เขียนมองว่า ศาลอุทธรณ์ไม่ได้นำสิทธิที่ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาจากกฎหมายอื่นมาตัดสิทธิไม่ให้ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทน ทำให้เห็นได้ว่าศาลเองมองถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายค่าตอบแทนด้วย ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย ไม่ว่าจะจ่ายมากหรือน้อยแต่ศาลก็พิจารณาจ่ายให้แก่ผู้เสียหาย

2) ผู้เสียหายถูกผู้ต้องหาจับขังรถยนต์ด้วยความประมาทเฉี่ยวชนขณะเดินข้ามถนนจนได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตในเวลาต่อมา คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนฯ มีมติงดจ่ายค่าตอบแทนเนื่องจากทายาทผู้เสียหายได้รับเงินช่วยเหลือจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 แล้ว

คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ คดีหมายเลขแดงที่ 6593/2552⁸⁴ ลงวันที่ 24 กรกฎาคม 2552 แก่คำวินิจฉัยของคณะกรรมการเนื่องจากคดีนี้ แม้ทายาทของผู้เสียหายจะได้รับเงินช่วยเหลือตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 แล้ว แต่ก็ไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดตัดสิทธิทายาทของผู้เสียหายมิให้ได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 อีก ประกอบกับทายาทของผู้เสียหายได้รับเงินช่วยเหลือเพียง 35,000 บาท น้อยกว่าอัตราค่าตอบแทน ที่ควรจะได้รับตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ทั้งข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าทายาทของผู้เสียหายยังมีโอกาสจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น เมื่อพิจารณาถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ เห็นสมควรกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ผู้ยื่นคำขอในกรณีถึงแก่ความ

⁸⁴ แหล่งเดิม.

ตายจำนวน 30,000 บาท และค่าอุปการะเลี้ยงดูจำนวน 15,000 บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 45,000 บาท แก่ผู้ยื่นคำขอ

ในประเทศฝรั่งเศส กรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีให้ผู้รับผิดชอบใช้ในทางแพ่งและศาลได้มีคำพิพากษาให้จ่ายเงินเป็นจำนวนที่สูงกว่าที่คณะกรรมการได้กำหนดไว้ ผู้เสียหายอาจร้องขอต่อคณะกรรมการเพื่อขอค่าเสียหายเพิ่มขึ้นถึงจำนวนเงินที่ศาลได้กำหนดให้ได้ ทั้งนี้ภายในกำหนดระยะเวลา 1 ปี นับแต่มีคำพิพากษาของศาล ซึ่งกฎหมายของไทยไม่เคยมีแนวทาง การพิจารณาจ่ายในแบบดังกล่าว ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าในประเทศฝรั่งเศสเห็นถึงความสำคัญในการเยียวยาผู้เสียหายเป็นอย่างมาก ประเทศไทยน่าจะนำแนวทางดังกล่าวมาพิจารณาปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และเพื่อให้ผู้เสียหายได้การเยียวยาและรู้สึกปลอดภัยที่ได้รับการดูแลที่ดีจากรัฐ

ดังที่กล่าวมาข้างต้น การจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญามีผลกระทบต่อสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งของผู้เสียหายในบางกรณี และการที่ผู้เสียหายได้รับค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งจากคู่กรณีมาแล้ว หรือได้รับการเยียวยาจากกฎหมายอื่น หรือหน่วยงานอื่นมาแล้วก่อนที่จะยื่นขอรับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญาที่จะไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาจากพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา จึงควรที่จะสร้างความชัดเจนในด้านแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการเยียวยาต่อผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้เสียหายโดยปรับปรุงบทบัญญัติให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมาย

4.2 วิเคราะห์ปัญหาในข้อกฎหมาย

4.2.1 ความเสียหายที่สามารถเรียกค่าตอบแทนจากรัฐได้

ผู้เสียหาย ที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ต้องเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายตามมาตรา 3 วรรคหนึ่ง เป็นความเสียหายเฉพาะที่เกี่ยวกับชีวิตหรือร่างกายหรือจิตใจ ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยที่ตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และการกระทำความผิดอาญาดังกล่าว จะต้องเป็นความผิดอาญาเฉพาะที่ระบุไว้ตามรายการท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทน และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เท่านั้น (มาตรา 17)

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่ระบุไว้ตามที่พระราชบัญญัติดังกล่าวมีดังนี้

1. ความผิดเกี่ยวกับเพศ มาตรา 276 ถึงมาตรา 287 ได้แก่ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราหญิงอื่นที่มีใช้ภรรยาของตน ความผิดฐานกระทำชำเราเด็กหญิงอายุไม่เกิน 15 ปี หรือไม่เกิน 13 ปี ความผิดฐานกระทำอนาจารผู้อื่น ความผิดฐานเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือพาไปเพื่อการอนาจารของผู้อื่นหรือของตนเอง ความผิดฐานค้าวัตถุลามก

2. ความผิดต่อชีวิต ตามมาตรา 288 ถึงมาตรา 294 ได้แก่ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ความผิดฐานกระทำทารุณบุคคลซึ่งต้องพึ่งตนเองในการดำรงชีพหรือในการอื่นใดเพื่อให้บุคคลนั้นฆ่าตนเอง ความผิดฐานช่วยหรือยุยง เด็กอายุไม่เกิน 16 ปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ให้ฆ่าตนเอง ความผิดฐานเข้าร่วมขบวนการก่อเหตุเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย

3. ความผิดต่อร่างกาย มาตรา 295 ถึงมาตรา 300 ได้แก่ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส

4. ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตามมาตรา 301 ถึง มาตรา 305 ได้แก่ ความผิดฐานทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นไม่ยินยอม

5. ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชราตามมาตรา 306 ถึงมาตรา 308 ได้แก่ ความผิดฐานทอดทิ้งเด็กอายุไม่เกิน 9 ปี เพื่อให้เด็กนั้นพ้นไปเสียจากตน ความผิดฐานทอดทิ้งผู้ซึ่งพึ่งตนเองมิได้โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต

กรณีคดีความผิดที่เกิดขึ้นจริง⁸⁵ ความผิดเกี่ยวกับเพศ เช่น ผู้ถูกกระทำชำเรา ระหว่างนั่งรถโดยสารประจำทางเพื่อจะกลับบ้าน ได้ถูกจำเลยที่ 1 ซึ่งจับจีวรจักรยานยนต์มาจอดตรงหน้าจุดขึ้นซ้อนท้ายพาไปบ้านจำเลยที่ 2 เมื่อไปถึง ผู้ถูกกระทำชำเราได้พยายามวิ่งหนี แต่ถูกจำเลยทั้งสองถูกระชากเข้าไปในห้องนอน จากนั้นจำเลยที่ 2 ก็ออกจากห้องไป ส่วนจำเลยที่ 1 ได้ชักท้องผู้ถูกกระทำชำเราและถอดเสื้อผ้าของตนเองและผู้ถูกกระทำชำเราออก แล้วกระทำชำเราผู้ถูกกระทำชำเราจำนวน 1 ครั้ง หลังจากนั้นก็ได้ออกจากห้องไป ต่อมาจำเลยที่ 2 ได้เข้ามาในห้องดังกล่าวแล้วข่มขืนกระทำชำเราผู้ถูกกระทำชำเรา จำนวน 1 ครั้ง และผู้ถูกกระทำชำเราก็ดมสติไป จำเลยทั้งสองถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย ศาลจังหวัดสมุทรสงครามมีคำพิพากษาว่าจำเลยทั้งสองมีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราเด็กหญิงอายุไม่เกินสิบห้าปีซึ่งมิใช่ภริยาตน และจำเลยที่ 1 ยังมีความผิดฐาน

⁸⁵ คดีที่เกิดขึ้นจริง ยื่นคำขอ ณ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา (ไม่สามารถระบุชื่อบุคคล).

พรากเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีไปเพื่อการอนาจาร คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายอื่น 30,000 บาท

ความผิดต่อชีวิต เช่น ขณะที่ผู้ตายขับจี้รถจักรยานยนต์อยู่ภายในหมู่บ้านเพื่อจะกลับบ้าน ระหว่างทางเมื่อถึงที่เกิดเหตุได้มีคนร้ายไม่ทราบชื่อและจำนวน ใช้อาวุธปืนยิงเสียชีวิตในที่เกิดเหตุ แล้วหลบหนีไป คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนกรณีถึงแก่ความตาย 50,000 บาท ค่าจัดการศพ 20,000 บาท และค่าขาดอุปการะเลี้ยง 30,000 บาท (เนื่องจากผู้ตายมีบุตรที่ต้องอุปการะเลี้ยงดู)

ความผิดต่อร่างกาย เช่น ขณะเกิดเหตุ ผู้บาดเจ็บซึ่งเปิดร้านขายไข่เค็มอยู่ที่ร้านไข่เค็มได้ใช้มือไปจับ เหล็กค้ำกันสาดหน้าร้านเพื่อจะปิดร้าน ทันใดนั้นผู้บาดเจ็บถูกไฟฟ้าช็อตหมดสติล้มลง เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส หลังเกิดเหตุได้ตรวจสอบพบว่า ไฟฟ้าที่ช็อตผู้บาดเจ็บ เกิดจากไฟฟ้าลัดวงจรมาจากร้านไข่เค็มของผู้ต้องหา และก่อนเกิดเหตุเคยมีลูกค้าที่มาซื้อของที่ร้านผู้ต้องหาถูกไฟฟ้าช็อตด้วย พนักงานสอบสวนเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาในความผิดฐาน กระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส กรณีนี้คณะกรรมการพิจารณา จ่ายค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ 1 ปี และค่าตอบแทนความเสียหายอื่นอีก 30,000 บาท เนื่องจากผู้บาดเจ็บกลายเป็นผู้ทุพพลภาพ

การกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นในฐานความผิดอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ตามตารางท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ ซึ่งตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติถึงการกระทำ ความผิดอาญาของผู้อื่นที่สามารถขอรับค่าตอบแทนจากรัฐได้ มีเฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วย หรือ คนชรา ตามมาตรา 276 ถึงมาตรา 308 ซึ่งปรากฏว่า การกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ท้ายพระราชบัญญัติ เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ กรรโชก และรีดเอาทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 334 ถึงมาตรา 340 ตรี ที่ผู้กระทำความผิดทางอาญามีเจตนากระทำความผิดตามประมวลกฎหมายมาตรา 276 ถึงมาตรา 308 ที่บัญญัติไว้ท้ายพระราชบัญญัตินี้ด้วยนั้น มีผลกระทบถึงการกระทำผิดฐานอื่นที่เกี่ยวกับทรัพย์สินด้วย ผู้เสียหายก็ขอรับค่าตอบแทนได้เพียงความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย และจิตใจเท่านั้น แต่ความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพย์สินนั้นไม่สามารถขอรับค่าตอบแทนจากรัฐได้ แม้ว่าจะเป็นการกระทำความผิดครั้งเดียวกันนั้น จึงควรมีการเพิ่มฐานความผิดให้ครอบคลุมความเสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อให้เกิดการเยียวยาความเสียหายที่แท้จริง ไม่ใช่เพียงแต่มีข้อยกเว้นในเรื่องฐานความผิดเท่านั้น ที่จะทำให้รัฐไม่เข้ามารับผิดชอบ ซึ่งช่องว่างของกฎหมายที่เกิดขึ้น เป็นปัญหาทำให้เกิดการเยียวยาที่ไม่ยุติธรรมนี้ รัฐจะนำมาอ้างไม่ได้เพราะอาชญากรรมที่เกิดขึ้นต้องยอมรับว่าการทำหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความบกพร่อง ดังนั้น รัฐควรเข้ามาเยียวยาความเสียหายที่เกิด แม้จะเป็นการ

กระทำความผิดฐานอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เพราะพระราชบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อเยียวยาความเสียหายในเบื้องต้น โดยไม่คำนึงว่าจะจับตัวผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ ดังนั้น ถ้าเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ให้ได้รับค่าตอบแทน หรือยกเลิกบัญชีท้ายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 โดยให้มีหลักการในการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายตามสภาพความเป็นจริงในเรื่องที่ผู้เสียหายจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้อย่างแท้จริง จึงจะเป็นการเยียวยาได้อย่างยุติธรรม เพื่อให้สังคมได้อยู่กันอย่างสงบสุข

การจ่ายค่าตอบแทนจะจ่ายให้แก่ผู้เสียหายเฉพาะความผิดตามท้ายพระราชบัญญัตินี้เท่านั้น โดยไม่จ่ายในส่วนที่มีผลกระทบต่อกระทำความผิดฐานอื่นที่เกี่ยวกับทรัพย์สินด้วย แม้ว่าจะเป็นการกระทำความผิดครั้งเดียวกันนั้น ในส่วนความเสียหายต่อทรัพย์สินผู้เสียหายจึงจำเป็นต้องไปยื่นเรียกค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งเอง ซึ่งหากรัฐจะเยียวยาตามเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้แล้วจึงควรมีการเพิ่มฐานความผิดให้ครอบคลุมความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย

ในกฎหมายของต่างประเทศ มีหลายประเทศที่เยียวยาผู้เสียหายโดยไม่ระบุฐานความผิดและเยียวยาไปถึงความเสียหายทางทรัพย์สินด้วย เช่น ในมลรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย มีการจ่ายค่าทดแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาทุกประเภท ไม่มีการระบุว่าอาชญากรรมประเภทใดบ้างที่อยู่ในข่ายของการได้รับค่าตอบแทน ดังนั้น แม้ว่าจะเป็นอาชญากรรมในลักษณะการประทุษร้ายต่อร่างกาย ทรัพย์สิน หรืออื่นๆ ก็อาจจะได้รับการทดแทนทั้งสิ้น ทั้งนี้ เพียงแต่มีเงื่อนไขว่าผู้กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษจำคุกเท่านั้น ส่วนในประเทศฝรั่งเศส การเรียกร้องให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญาอาจใช้กับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 706-4 ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ น้อ โกง หรือขโมยอก ไม่ได้รับการเยียวยาหรือ ได้รับการชดเชยค่าเสียหายไม่เพียงพอกับความเสียหายที่ได้รับจากการกระทำความผิดดังกล่าวจนถึงขนาดที่ทำให้ผู้นั้นตกอยู่ในสภาพที่สิ้นไร้ปัจจัยในการช่วยเหลือตนเอง ดังนั้น ประเทศไทยจึงน่าจะนำแนวทางดังกล่าวมาปรับปรุงเพิ่มเติมในกฎหมายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 เพื่อจะได้ไม่กระทบต่อสิทธิของผู้เสียหายในการเรียกค่าเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สิน เพราะมีคดีเป็นจำนวนมากที่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บทางร่างกายเพียงเล็กน้อย แต่ต้องสูญเสียทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

4.2.2 ระยะเวลาการยื่นคำขอรับค่าตอบแทนความเสียหายจากรัฐ

ในการขอรับค่าตอบแทนในความเสียหายที่ได้รับจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น ผู้เสียหายจะต้องยื่นคำขอรับค่าตอบแทนโดยยื่นคำขอต่อคณะกรรมการ ที่ส่วนกลางสามารถยื่นคำขอได้ที่สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และในต่างจังหวัดยื่นคำขอได้ที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ ภายในระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด (มาตรา 22)

ระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาอันสั้นมาก เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่รู้ถึงสิทธิของตนเอง เพราะการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงและพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 มีการบังคับใช้ยังไม่นานนัก หรือแม้ประชาชนรู้ถึงการมีอยู่ของกฎหมายดังกล่าว แต่เข้าใจว่าการยื่นขอรับค่าตอบแทนจะต้องยื่นหลังจากการฟ้องคดีทางอาญา และคดีทางแพ่งสิ้นสุดลงแล้ว จึงเกินระยะเวลา 1 ปี ในการยื่นขอรับค่าตอบแทน ดังนั้น ในเมื่อพระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์เพื่อเยียวยาความเสียหายในเบื้องต้น ไม่สมควรที่จะกำหนดระยะเวลาอันสั้นเพราะผู้เสียหายได้รับความเสียหายมาแล้ว น่าจะได้รับการเยียวยาความเสียหายเท่าเทียมกับผู้เสียหายคนอื่น ไม่ว่าจะยื่นช้าหรือเร็ว ประชาชนที่ตกเป็นผู้เสียหายก็ได้รับความเสียหายอยู่ดี เช่น ผู้เสียหายถูกกระทำชำเรา เขาได้รับความเสียหายทั้งทางร่างกายและจิตใจมาแล้ว เวลาผ่านไปนานเท่าไรเขาก็ได้รับความเสียหาย ฉะนั้น ถือเป็นความบกพร่องของรัฐที่ไม่สามารถดูแลประชาชนในรัฐได้ จึงไม่ควรกำหนดระยะเวลาการยื่นคำขอเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ตกเป็นผู้เสียหาย ที่ไม่รู้ถึงสิทธิของตนได้รับการเยียวยาความเสียหายจากรัฐได้อย่างแท้จริง เพื่อเพิ่มช่องทางเยียวยาผู้เสียหายอีกช่องทางหนึ่ง นอกจากผู้เสียหายจะใช้สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่ง เพราะกว่าที่ผู้เสียหายจะได้รับค่าสินไหมทดแทนในทางแพ่งใช้ระยะเป็นเวลานาน หากไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ การบังคับใช้กฎหมายค่าตอบแทนฉบับนี้ จึงไม่ควรกระทบสิทธิของผู้เสียหาย

คดีที่เกิดขึ้นจริง ขณะที่ผู้ตายเดินอยู่ได้มีคนร้ายไม่ทราบว่าเป็นใคร และมีจำนวนเท่าใด ใช้อาวุธปืนลูกซองยิงผู้ตายจากด้านหลังทะลุอก กระสุนปืนถูกอวัยวะสำคัญของผู้ตายล้มลง คนร้ายได้หลบหนีไป ผู้ตายถึงแก่ความตายในเวลาต่อมา การกระทำของคนร้ายเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่น คดีนี้ผู้ตายเป็นผู้เสียหายตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 แต่เนื่องจากคดีนี้เหตุเกิดเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2552 ทายาทของผู้ตายมายื่นคำขอรับค่าตอบแทนผู้เสียหาย เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2553 ซึ่งเกินระยะเวลา 1 ปี

คณะกรรมการจึงเห็นควรยกคำขอ⁸⁶ ซึ่งเมื่อพิจารณาในกฎหมายของต่างประเทศระยะเวลาการยื่นคำขอมากกว่าของประเทศไทย เช่น ในประเทศญี่ปุ่น การยื่นคำขอรับค่าตอบแทนของผู้เสียหายในคดีอาญาต้องกระทำภายใน 2 ปี ในประเทศฝรั่งเศส การยื่นคำขอต้องกระทำภายใน 3 ปี นับแต่เกิดอาชญากรรม หรือภายใน 1 ปี นับแต่ศาลมีคำพิพากษาครั้งสุดท้าย หรือภายใน 10 ปี นับแต่เกิดเหตุก่อการร้าย แต่ต้องได้รับการรับรองจากองค์กรคณะผู้พิพากษา ในประเทศเยอรมนีการยื่นคำขอไม่มีกำหนดระยะเวลาไว้ว่าจะต้องยื่นภายในเวลาเท่าใด แต่ทางปฏิบัติปกติให้ผู้มีสิทธิยื่นคำขอภายใน 1 ปี แต่หากยื่นคำขอภายในเวลาเกิน 1 ปี จะรับค่าชดเชยนับแต่วันที่ยื่นคำขอ มิใช่วันที่เกิดอาชญากรรม ดังนั้น การพิจารณาการยื่นคำขอตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2544 ของประเทศไทย ควรจะเพิ่มระยะเวลาการยื่นคำขอให้เหมือนกับในต่างประเทศ เพราะระยะเวลา 1 ปี ถือว่าสั้นเกินไปสำหรับที่จะให้ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทน

4.3 วิเคราะห์ปัญหาในกระบวนการเรียกค่าตอบแทน

สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญามีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการและอนุกรรมการ รับคำขอค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่าย พร้อมทั้งทำความเข้าใจต่อคณะกรรมการหรืออนุกรรมการ ประสานงานกับหน่วยงานราชการอื่นหรือบุคคลใดๆ เพื่อขอทราบข้อเท็จจริงหรือความเห็นเกี่ยวกับการขอรับค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่าย เก็บ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทน ค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่าย และกระทำกิจการตามที่รัฐมนตรี คณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการมอบหมายตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 15)

สภาพปัญหาอันเนื่องมาจากองค์กรที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใช้กฎหมาย ก็เป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร และทำให้กระบวนการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาเกิดความล่าช้า ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวเกิดจากประเด็นดังต่อไปนี้

⁸⁶ แห่หลังเดิม.

4.3.1 ปัญหาจากผู้เสียหายในคดีอาญา พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใช้กฎหมายและพนักงานสอบสวน

4.3.1.1 ปัญหาจากผู้เสียหายในคดีอาญา

เนื่องจากการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา ผู้เสียหายจะต้องยื่นเอกสารให้ถูกต้องครบถ้วนเสียก่อน พนักงานเจ้าหน้าที่จึงจะพิจารณาดำเนินการในขั้นตอนต่อไปได้ แต่บางครั้งผู้เสียหายก็ดี หรือทนายทของผู้เสียหายก็ดี ยื่นเอกสารไม่ครบถ้วน ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องรอเอกสารดังกล่าว ซึ่งบางรายใช้ระยะเวลาในการประสานขอเอกสารของผู้เสียหายเป็นระยะเวลานาน บางกรณีติดต่อผู้เสียหายไม่ได้ก็มี จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทน เช่น ในกรณีข่มขืนกระทำชำเรา นอกจากคณะกรรมการกถนกรอง และคณะกรรมการจะพิจารณาจากรายงานการสอบสวนแล้ว เอกสารที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ใบชันสูตรบาดแผลของแพทย์ เพื่อยืนยันว่าถูกระทำชำเราจริงหรือไม่ ซึ่งผู้เสียหายไม่นำมาขึ้นให้บางครั้ง ต้องทวงเป็นระยะเวลานาน เรื่องก็ต้องรอไว้ก่อน ทำให้เกิดความล่าช้าในการพิจารณาจ่ายเงินค่าตอบแทน

ในกรณีทนายทของผู้เสียหาย ก็มีปัญหากเกิดขึ้นเนื่องจากกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ทนายทไม่สามารถตกลงกันได้ว่าใครจะเป็นผู้ยื่นขอรับค่าตอบแทน เพราะเมื่อมีเรื่องเงินค่าตอบแทนเข้ามาเกี่ยวข้องก็ประสงค์จะเป็นผู้ยื่นเอง บางครั้งมีการปกปิดทนายท ซึ่งเมื่อมีการยื่นคำขอรับค่าตอบแทนจากทนายทหลายคนและหลายครั้ง จึงต้องมีการรอเรื่องเพื่อพิจารณาพร้อมกัน

4.3.1.2 ปัญหาจากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ใช้กฎหมาย

“พนักงานเจ้าหน้าที่” คือ ข้าราชการและลูกจ้างของหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติกรตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 3) และมีอำนาจหน้าที่ดังนี้ สอบปากคำผู้ยื่นคำขอเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่างๆ ตามคำขอ มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือข้อมูลหรือสิ่งอื่นที่จำเป็นมาเพื่อประกอบการพิจารณา ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา (มาตรา 26 และมาตรา 27)

พนักงานเจ้าหน้าที่ ตำแหน่งนิติกร จะสรุปสำนวนเพื่อเสนอคณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา จะต้องตรวจสำนวนของผู้เสียหาย หรือจำเลยก่อนว่ามีเอกสารครบถ้วนหรือไม่ ซึ่งบางครั้งข้อมูล เอกสารไม่ครบถ้วน ก็ต้องประสานสอบถามผู้เสียหายโดยตรง หรือไม่มีรายงานการสอบสวนในกรณีของผู้เสียหาย นิติกรมีหน้าที่ต้องประสานขอเอกสารให้ครบถ้วนก่อน จึงจะสรุปสำนวนเพื่อเสนอคณะกรรมการจ่ายค่าตอบแทนฯ ได้ ทำให้เกิดความล่าช้าเป็นอย่างมากในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ และพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ใช้อำนาจของตนในการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ บางมาตรายังไม่เคยนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้

เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ในส่วนของบทกำหนดโทษ จึงควรสร้างศักยภาพ และพัฒนาความรู้ความเข้าใจในบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ให้มากเพียงพอ เพื่อนำไปสู่กระบวนการนำเรื่องเพื่อเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4.3.1.3 ปัญหาจากการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหาย คณะกรรมการจะพิจารณาว่าผู้ยื่นคำขอรับค่าตอบแทน เป็นผู้เสียหายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ จริงหรือไม่ คณะกรรมการจะพิจารณาจากรายงานการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเป็นหลัก โดยพิจารณาว่าขณะเกิดเหตุผู้เสียหายมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดหรือไม่ ซึ่งเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับเรื่องของผู้เสียหาย และตรวจสอบเอกสารครบถ้วนแล้ว

1. ถ้าหากผู้เสียหาย หรือทายาทผู้เสียหายไม่สามารถนำรายงานการสอบสวนมาขึ้นได้ ซึ่งในความเป็นจริงพนักงานสอบสวนจะไม่ให้รายงานการสอบสวนแก่ผู้เสียหาย หรือทายาทของผู้เสียหาย เนื่องจากอ้างว่าจะทำให้เสียรูปคดี มีเพียงส่วนน้อยมากที่ผู้เสียหายจะนำรายงานการสอบสวนมาขึ้นครบถ้วน

2. ถ้าหากผู้เสียหาย หรือทายาทผู้เสียหายไม่สามารถนำรายงานการสอบสวนมาขึ้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ ในทางปฏิบัติพนักงานเจ้าหน้าที่จะทำหนังสือประสานถึงสถานีตำรวจที่คดีอาญานั้นๆ เกิดและพนักงานสอบสวนจะส่งรายงานการสอบสวนมาให้ แต่ต้องยอมรับว่าพนักงานสอบสวนต้องใช้เวลาในการแสวงหาข้อเท็จจริง บางคดีไม่สามารถจับตัวคนร้ายหรือผู้ต้องหาได้ พนักงานสอบสวนต้องงดการสอบสวนเมื่อสอบสวนมาแล้วเกินระยะเวลา 1 ปี แต่ยังจับตัวคนร้ายไม่ได้ ฉะนั้น กว่าพนักงานสอบสวนจะส่งรายงานการสอบสวนมาให้สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา ต้องรอเป็นระยะเวลานานมาก จึงเกิดความล่าช้าในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหาย ผู้เสียหายบางรายต้องรอเป็นระยะเวลามากกว่า 1 ปีก็มี ซึ่งปัจจุบันปัญหาดังกล่าวก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่

ตัวอย่างคดี ผู้ถูกกระทำชำเรายื่นคำขอรับเงินค่าตอบแทนผู้เสียหาย เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2554 ซึ่งทางพนักงานเจ้าหน้าที่ได้มีหนังสือประสานขอรายงานการสอบสวนเป็นระยะเวลาพอสมควรแล้ว แต่ยังไม่มีการตอบกลับจากเจ้าพนักงานสอบสวน

คณะกรรมการมีอำนาจในการมีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องหรือข้อมูลหรือสิ่งอื่นที่จำเป็นมาเพื่อประกอบการพิจารณา ซึ่งคณะกรรมการอาจมอบหมายให้สำนักงานเป็นผู้ปฏิบัติแทนได้ (มาตรา 8(3)) และในพระราชบัญญัตินี้มีบทกำหนดโทษสำหรับผู้ใดที่ไม่ให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งหนังสือตอบหนังสือสอบถาม เอกสาร หลักฐาน หรือข้อมูลหรือสิ่งอื่นที่จำเป็นตามคำสั่งของคณะกรรมการ

คณะอนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 30)

องค์ประกอบในส่วนของกรกระทำคือ การไม่ให้ถ้อยคำ การไม่ส่งหนังสือสอบถาม ไม่ส่งเอกสารหลักฐาน หรือข้อมูล หรือสิ่งอื่นที่จำเป็นตามคำสั่งของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ การไม่ให้ถ้อยคำ ไม่มีบทบัญญัติใดให้ออกสิทธิ์แก่ผู้ใดไว้ ดังนั้น จึงแตกต่างจากความในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 108 (2) มาตรา 112 (2) และมาตรา 115 เพราะในการเบิกความในศาลให้ออกสิทธิ์แก่บุคคลจำพวกพระภิกษุในพุทธศาสนาที่จะไม่ไปศาล ไม่สาบาน ไม่ให้ถ้อยคำ เบิกความหรือไม่ตอบคำถามก็ได้ การไม่ให้ถ้อยคำเป็นการละเว้นไม่กระทำตามที่มีคำสั่งให้ถ้อยคำ ดังนั้นคำสั่งจึงต้องมีกฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ออกได้ ดังที่ปรากฏในพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 26 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถ สอบปากคำ มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ เป็นต้น⁸⁷ ผู้เขียนเห็นว่า ผู้บังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ ยังไม่เคยใช้บทกำหนดโทษ เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกสารหลักฐาน หรือข้อมูลเพื่อ ประกอบการพิจารณา จึงทำให้ปัญหาการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาล่าช้า ไม่สามารถ เยียวยาผู้เสียหายได้ทันที ปัจจุบันกระบวนการพิจารณาค่าตอบแทนใช้เวลาไม่ต่ำกว่าหกเดือนถึง หนึ่งปี ซึ่งเกินกว่าระยะเวลาที่กำหนดขั้นตอนการพิจารณาของหน่วยงานที่รับผิดชอบไว้ว่าจะ ดำเนินการภายใน 108 วัน ถ้าไม่ได้รับรายงานการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน หรือ พยานหลักฐานที่เพียงพอก็ต้องรอเรื่องไว้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น การพิจารณาจะใช้ เวลาประมาณห้าเดือนนับแต่ยื่นคำร้อง และจากนั้นจะใช้เวลาอีกประมาณสองสัปดาห์ในการ ดำเนินการให้ผู้เสียหายหรือทายาทได้รับค่าชดเชย และหากคณะกรรมการ ไม่สามารถพิจารณาจ่าย ค่าทดแทนแก่ผู้เสียหายหรือทายาทได้ในเวลาอันสมควร เพราะไม่พบตัวผู้กระทำความผิด หรือ คณะกรรมการไม่สามารถหาตัวร่วมกันในการจ่ายค่าทดแทนได้เพราะความเสียหายไม่แน่ชัด กฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการจ่ายเงินเป็นการช่วยเหลือฉุกเฉินแก่ผู้เสียหายหรือทายาทก่อนได้ เป็นจำนวนตามสมควร และในประเทศฝรั่งเศส ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับค่าเสียหายเบื้องต้น อย่างน้อย 2 วัน-1 เดือน

ดังนั้น ผู้บังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติค่าตอบแทนฯ ของไทยน่าจะนำบทกำหนด โทษ ที่กฎหมายนี้ให้อำนาจเพื่อขอถ้อยคำ เอกสารหลักฐาน ข้อมูลหรือสิ่งอื่นที่จำเป็นจากบุคคล หรือหน่วยงานใดๆ ที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการพิจารณาให้กระบวนการพิจารณาไม่เกิดความล่าช้า และสามารถเยียวยาผู้เสียหายที่เดือดร้อนได้ หากไม่สามารถนำข้อมูลมาพิจารณาประกอบได้

⁸⁷ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชานิติศาสตร์. เล่มเดิม. หน้า 11-56.

หรือไม่สามารถหาสมัครร่วมกันในการจ่ายค่าตอบแทนได้ ควรเพิ่มมาตรการการจ่ายค่าตอบแทน
ถูกเงินให้แก่ผู้เสียหายหรือทายาทเบื้องต้นก่อนเหมือนในประเทศญี่ปุ่น และในประเทศฝรั่งเศส

4.3.2 วิเคราะห์ปัญหาจากคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและ
ค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย
ในคดีอาญา ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานตำรวจ
แห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทน
กรมการปกครอง ผู้แทนกรมคุมประพฤติ ผู้แทนกรมพระธรรมนูญ ผู้แทนกรมราชทัณฑ์ ผู้แทนกรม
สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ผู้แทนสภาพนาความ และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง
โดยคำแนะนำของรัฐมนตรีอีกห้าคนเป็นกรรมการ ในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์
ด้านสังคมสงเคราะห์ และด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์อย่างน้อย
ด้านละหนึ่งคน ให้ประธานกรรมการแต่งตั้งข้าราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรมเป็นเลขานุการ
และอาจแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการจำนวนไม่เกินสองคนก็ได้ (มาตรา 7)

คณะกรรมการจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างใด
อย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ (มาตรา 14)

ในการพิจารณาการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา คณะกรรมการพิจารณาค่า
ตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ผู้มีหน้าที่ในการบังคับใช้
กฎหมาย ก็มีหน้าที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่รวดเร็ว ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ซึ่งพิจารณา
ได้ดังนี้

1. คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย แก่จำเลย
ในคดีอาญามีขนาดค่อนข้างใหญ่เกินไป (16 ท่าน) ทำให้การประชุมเพื่อพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนแก่
ผู้เสียหายและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาไม่สามารถทำได้บ่อยครั้งนัก ซึ่งแต่ละท่านก็มีภารกิจ
หน้าที่ค่อนข้างมาก และจำนวนคดีที่ยื่นขอรับค่าตอบแทนก็มีจำนวนมากเช่นกัน ปัจจุบัน
คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ในคดีอาญา
พ.ศ. 2544 มีการประชุมเดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งแตกต่างจากประเทศฝรั่งเศส กฎหมายกำหนดให้จัดตั้ง
คณะกรรมการขึ้นในแต่ละเขตอำนาจของศาลชั้นต้น ซึ่งอำนาจของคณะกรรมการจะมีลักษณะเป็น
อำนาจของศาลแพ่ง และมีอำนาจตัดสินในทุกชั้นศาล โดยคณะกรรมการนั้น จะประกอบด้วย
ผู้พิพากษา 2 คน ที่มาจากศาลชั้นต้น โดยคนหนึ่งจะทำหน้าที่เป็นประธาน และมีบุคคลภายนอกอีก
1 คน นอกจากนั้นยังมีกรรมการสำรองอีก 3 คน โดยเป็นผู้พิพากษา 2 คน และบุคคลภายนอกอีก
1 คน ที่จะปฏิบัติหน้าที่ในกรณีที่กรรมการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้และในประเทศสหรัฐอเมริกา

การพิจารณาจะทำในรูปของคณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการจำนวน 3 คน โดยจะได้รับกรแต่งตั้งจากผู้ว่าการมลรัฐ ภายใต้คำแนะนำและเห็นชอบของสภา และต้องมีกรรมการอย่างน้อย 1 คน ได้รับการคัดเลือกมาจากคณะผู้พิพากษาของมลรัฐ⁸⁸ จะเห็นได้ว่ารูปแบบของคณะกรรมการที่พิจารณาจ่ายตอบแทนในประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกา มีคณะกรรมการไม่เกิน 3 ท่าน และต้องมีผู้พิพากษาเป็นคณะกรรมการร่วมอยู่ด้วย ซึ่งจำนวนคณะกรรมการน้อยกว่ากฎหมายค่าตอบแทนฯ ของประเทศไทยมาก ประเทศไทยน่าจะนำรูปแบบของคณะกรรมการที่ไม่มากนักเกินไปมาเป็นคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนฯ เพื่อสะดวกและรวดเร็วต่อการนัดประชุม และด้วยอาชีพผู้พิพากษามีความใกล้ชิดกับผู้เสียหาย หรือมีประสบการณ์พิจารณาคดีอยู่แล้วน่าจะ เป็นประโยชน์อย่างมากในการพิจารณาค่าตอบแทน เพื่อความมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

2. คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย แก่จำเลย ในคดีอาญาชุดเดียวพิจารณาทั้งผู้เสียหายและจำเลย ซึ่งหลักเกณฑ์ของผู้เสียหายจะมีความแตกต่างจากหลักเกณฑ์ของจำเลยโดยสิ้นเชิง ควรแยกคณะกรรมการเป็น 2 ชุดในการพิจารณาเพราะจะทำให้การพิจารณารวดเร็วขึ้น

3. ในการพิจารณาการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญา คณะกรรมการควรวางหลักเกณฑ์การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายให้ชัดเจนเพื่อให้คณะกรรมการอนุกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้นจะได้ทำการกลั่นกรองตามเกณฑ์มาตรฐานที่คณะกรรมการได้วางหลักเกณฑ์ไว้ เพราะในปัจจุบันมีการแต่งตั้งอนุกรรมการกลั่นกรองการจ่ายค่าตอบแทนออกเป็น 9 ภาค และบวกพื้นที่พิเศษสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมเป็น 10 เพื่อให้การพิจารณารวดเร็วยิ่งขึ้นและสะดวกต่อการหาพยานหลักฐานและข้อมูลเพิ่มเติม ดังนั้น แนวทางการจ่ายต้องชัดเจนเพื่อให้การพิจารณาการจ่ายค่าตอบแทนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และเป็นธรรมกับผู้เสียหายต่อไป

4.4 วิเคราะห์ปัญหาการจ่ายค่าตอบแทนไม่เหมาะสม

ในการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนแก่จำเลยในคดีอาญา คณะกรรมการจะพิจารณาจ่ายตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2546

กฎกระทรวงดังกล่าวจะกำหนดจำนวนเงินค่าตอบแทนผู้เสียหายในคดีอาญาไว้ เช่น ในกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหาย ดังต่อไปนี้

⁸⁸ Uniform Crime Victims Reparation Act, 1973 Section 3(a)

- (1) ค่าตอบแทน ให้จ่ายเป็นจำนวนเงินตั้งแต่สามหมื่นบาทแต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาท
- (2) ค่าจัดการศพ ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนสองหมื่นบาท
- (3) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ให้จ่ายเป็นเงินจำนวนไม่เกินสามหมื่นบาท

เมื่อพิจารณาจำนวนของผู้ยื่นคำขอแล้ว ผู้ยื่นคำขอไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดและได้รับความเสียหายแก่ชีวิต หรือร่างกาย หรือจิตใจ เป็นผู้เสียหายตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนฯ นี้ นิติกรผู้ทำสำนวนเสนอจ่ายค่าตอบแทนไม่เกินไปกว่าจำนวนเงินที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยมีคณะอนุกรรมการและคณะกรรมการทำความเห็นเป็นผู้พิจารณาประเมินความเสียหายอีกครั้งหนึ่งว่าสมควรจ่ายค่าตอบแทนให้กับผู้เสียหายเท่าไร เมื่อนำความเสียหายที่เกิดขึ้นมาพิจารณาประกอบ และที่สำคัญคือ ผู้เสียหายจะต้องไม่เป็นผู้ก่อภัยขึ้น หรือมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้นๆ

ตามมาตรา 18 วรรคท้ายตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาบัญญัติไว้ว่า คณะกรรมการจะกำหนดให้ผู้เสียหายได้รับค่าตอบแทนเพียงใดหรือไม่ก็ได้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิด และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมทั้งโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหาย โดยทางอื่นด้วย แต่อนุกรรมการและคณะกรรมการจะพิจารณาจ่ายไม่เกินอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนตามกฎกระทรวงที่ได้กำหนดอัตราขั้นต่ำและเพดานขั้นสูงไว้ ซึ่งการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายของคณะอนุกรรมการ และคณะกรรมการ บางรายการยังมีความ ไม่เหมาะสม มีประเด็นที่น่าพิจารณา ดังนี้

(1) จำนวนเงิน

ในกรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตายอันเกิดจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น เสียชีวิต โดยถูกทำร้าย ถูกยิง ถูกลูกหลง ถูกกระทำโดยประมาท หลักเกณฑ์ของคณะกรรมการให้จ่ายค่าตอบแทนถึงแก่ความตาย 50,000 บาท⁸⁹ (ลดจำนวนเงินลงได้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงของคดี และสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ) แต่กรณีเสียชีวิตโดยกระทำตน เป็นพลเมืองดีจ่าย 100,000 บาท จะเห็นได้ว่าตามกฎกระทรวงให้คณะกรรมการพิจารณา จ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหาย กรณีถึงแก่ความตาย ตั้งแต่ 30,000 บาท แต่ไม่เกิน 100,000 บาท แต่ตามหลักเกณฑ์ของคณะกรรมการให้จ่ายค่าตอบแทนถึงแก่ความตาย แครายละ 50,000 บาท ยกเว้นผู้เสียหายที่เป็นพลเมืองดีจ่าย 100,000 บาท ในเมื่อสุดท้ายผู้เสียหายถึงแก่ความตายเช่นกัน เหตุใดหลักเกณฑ์ของ

⁸⁹ คดีที่เกิดขึ้นจริง ยื่นคำขอ ณ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา (ไม่สามารถระบุชื่อบุคคล).

คณะกรรมการให้จ่ายค่าตอบแทนความตายแก่ 50,000 บาท เหตุใด ไม่จ่าย 60,000 บาทหรือ 70,000 บาท คณะกรรมการใช้หลักคิดเป็นเกณฑ์ เป็นการง่ายต่อการปฏิบัติ แต่ไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือไม่ ในเมื่อกฎหมายก็เปิดช่องให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายได้ถึง หนึ่งแสนบาท ดังนั้นทำให้การจ่ายค่าตอบแทนไม่เหมาะสม ไม่เป็นธรรมกับผู้เสียหาย หรือทายาท ของผู้เสียหายรายอื่นๆ ที่เขาต้องสูญเสียคนที่เขารักไปโดยผู้เสียหายไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดนั้น

ตัวอย่างคดี ตามวัน เวลา และสถานที่เกิดเหตุ ได้ความว่า ขณะที่ผู้ตายซึ่งเป็นเด็กหญิงวัยเก้าขวบ กำลังนอนอยู่ในบ้านที่เกิดเหตุ ได้มีกระสุนปืนตกลงมาถูกผู้ตายจนถึงแก่ความตาย ทั้งนี้จากการสอบสวนของเจ้าพนักงานสอบสวนได้ความว่า ผู้ต้องหาได้ใช้อาวุธปืนยิงขึ้นฟ้าจริง คดีนี้พนักงานสอบสวนเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาในฐานะความผิดกระทำโดนประมาทจนผู้อื่น ถึงแก่ความตาย (ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ) คดีนี้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทน กรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตาย 30,000 บาท (หลักเกณฑ์แก่กรณีตายโดยประมาทจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นจ่าย 30,000 บาท ถ้าหลักเกณฑ์ปัจจุบันของคณะกรรมการต้องพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนความตาย 50,000 บาท) ค่าทำศพ 20,000 บาท แต่ไม่จ่ายอุปการะเลี้ยงดู เนื่องจากเห็นว่าขณะถึงแก่ความตายผู้เสียหายเป็นเพียงผู้เยาว์ยัง ไม่มีหน้าที่และความสามารถที่จะให้การอุปการะเลี้ยงดู ทั้งโอกาสที่จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากผู้เสียหายในอนาคตก็เป็นเรื่องที่ไม่แน่นอน อัตราการจ่ายค่าตอบแทน⁹⁰

การที่กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2546 กำหนดอัตราการจ่ายค่าตอบแทนตายตัวเกินไป ทำให้ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบัน การชดเชยหรือเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ต้องเสียหายไม่เหมาะสมกับความเสียหายที่ต้องสูญเสียไปอย่างกรณีในข้อ 3 ของกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ดังต่อไปนี้

- (1) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาล ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินสามหมื่นบาท
- (2) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินสองหมื่นบาท
- (3) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ

ให้จ่ายในอัตราวันละไม่เกินสองร้อยบาท เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบการทำงานได้ตามปกติ

⁹⁰ แหล่งเดิม.

(4) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นนอกจาก(1) (2) และ (3) ให้จ่ายเป็นเงิน ตามจำนวนที่ คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท

ในกรณี (4) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่น ซึ่งกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ให้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายตามสมควร แต่ไม่เกินสามหมื่นบาท เมื่อนำมาปรับกับความผิดทางเพศ กรณีข่มขืนกระทำชำเรา คณะกรรมการจะพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายอื่นคือ ไม่เกินสามหมื่นบาท เห็นควรให้มีการแก้กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ให้มีการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายอื่น แบบมีขั้นต่ำขึ้นสูง ไม่ควรกำหนดอัตราเดียวตายตัว เพราะเพื่อจะ
ได้สามารถเยียวยาความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับการถูกข่มขืนกระทำชำเราและส่งผลกระทบที่รุนแรง ให้ได้รับเงินช่วยเหลือเพิ่มมากขึ้น เช่น ผู้ถูกกระทำชำเราติดโรคร้าย บาดเจ็บสาหัส เป็นต้น

คดีเกี่ยวกับเพศ ไม่ว่าจะเป็นการถูกข่มขืนกระทำชำเรา การถูกกระทำอนาจาร มันเป็นเรื่องที่ร้ายแรงกับผู้ที่ถูกกระทำ ไม่ว่าจะเป็ผลกระทบทังทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งจริงๆ จำนวนเงินเท่าไรคงเยียวยาเขาไม่ได้ เพราะถูกกระทำไปแล้ว อนุกรรมการท่านหนึ่งเคยให้ความเห็น ที่น่าสนใจว่า การที่ผู้หญิงคนหนึ่งถูกข่มขืนกระทำชำเรา ก็เหมือนกับการตายทั้งเป็น ทำไม่ถึงไม่เยียวยาเขาให้เท่ากับผู้เสียหายที่เสียชีวิต

ตัวอย่างคดี เมื่อวันที่ 18 กันยายน 2553 เวลาประมาณ 19.00 น. ผู้ถูกกระทำชำเรา กับเพื่อนได้ขับรถจักรยานยนต์เพื่อกลับบ้าน ขณะที่มาถึงสถานีอนามัย มีวัยรุ่น 2 คนขับรถจักรยานยนต์ตามมาเพื่อขอเบอร์โทรศัพท์ แต่ผู้ถูกกระทำชำเรา กับเพื่อนไม่สนใจ ผู้ถูกกระทำชำเรายังขับรถจักรยานยนต์ไปเรื่อยๆ ชายทั้งสองคนก็ยังขับตามมา ระหว่างนั้นได้ขับมาถึงบริเวณหน้าโรงเรียน เพื่อนผู้ถูกกระทำชำเราเกิดความกลัว จึงให้ผู้ถูกกระทำชำเราขับรถจักรยานยนต์ เลี้ยวเข้าไปในโรงเรียนแต่ชายสองคนก็ยังขับตามมา เพื่อนผู้ถูกกระทำจึงบอกให้ขับรถออกจากโรงเรียน แต่ปรากฏว่าประตูโรงเรียนปิดอยู่ เพื่อนผู้ถูกกระทำชำเราจึงลงจากรถและบอกให้กลุ่มผู้ต้องหาที่นั่งค่อมเหล้าอยู่หน้าโรงเรียนช่วยเปิดประตูหน้าโรงเรียน แต่กลุ่มผู้ต้องหาไม่ยอมเปิดให้เพื่อนผู้ถูกกระทำชำเราจึงดันประตูเอง แต่แฉ้มได้เพียงนิดเดียวพอให้ตัวเองออกได้ และผู้ถูกกระทำชำเราก็จูงรถจักรยานยนต์เพื่อตามเพื่อนออกไป แต่กลุ่มผู้ต้องหาไม่ยอมให้ผู้ถูกกระทำชำเราออกไป โดยช่วยกันดึงตัวผู้ถูกกระทำชำเราไปที่ข้างห้องประชุม และดึงไปที่ห้องน้ำ แล้วกลุ่มผู้ต้องหาทั้งหมด 11 คน ร่วมกันข่มขืนผู้ถูกกระทำชำเรา อันเป็นมีลักษณะเป็นการโทรมหญิง พนักงานสอบสวนจับกุมตัวผู้ต้องหาได้แล้ว และมีความเห็นสั่งฟ้องและเสนอการสอบสวนไปยังอัยการ

จังหวัดคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดแล้ว⁹¹ คดีนี้คณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทน ความเสียหายอื่นให้แก่ผู้เสียหายเป็นเงิน 30,000 บาท ซึ่งในประเทศเยอรมนีการจ่ายค่าชดเชยไม่มีการจำกัดวงเงินขั้นสูงของค่าตอบแทน และค่าชดเชยแก่เหยื่ออาชญากรรมจะครอบคลุมถึงค่ารักษาพยาบาล การดูแลทางจิต การฟื้นฟูด้านวิชาชีพ ค่าทดแทนการทุพพลภาพ ค่าทดแทนผู้อยู่ในอุปการะของเหยื่ออาชญากรรมที่เสียชีวิต ค่ากายภาพบำบัด ค่าปลงศพ ค่าขาดไร้อุปการะเลี้ยงดู บริการการทำงานบ้านซึ่งเหยื่ออาชญากรรมเคยเป็นผู้ทำ เห็นได้ว่านอกจากประเทศเยอรมนี จะจ่ายค่าชดเชยไม่มีวงเงินขั้นสูงของค่าตอบแทนแล้ว ยังชดเชยค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายมากกว่า กฎกระทรวงฯ กำหนดไว้ เช่น การฟื้นฟูด้านวิชาชีพ บริการการทำงานบ้านซึ่งเหยื่ออาชญากรรมเคยเป็นผู้ทำ ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายอีกวิธีหนึ่ง หากนำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายของไทย จะมีประโยชน์แก่ผู้เสียหายเป็นอย่างมาก

ดังนั้น ประเทศไทยน่าจะถึงเวลาปรับปรุงกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ให้เหมาะสมกับค่าครองชีพในปัจจุบัน ซึ่งผู้เสียหายที่ได้รับผลเสียหายจากการทำความผิดอาญาของผู้อื่น ไม่ว่าจะสูญเสียชีวิต บาดเจ็บทางร่างกาย ทางจิตใจ ทุกสิ่งล้วนมีค่าใช้จ่ายทั้งนั้น การเยียวยาจากรัฐจึงควรปรับให้เหมาะสมกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถดำรงชีวิตต่อไปได้

ปัญหาการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายฯ มีผลกระทบต่อสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น และจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหานี้ สรุปและข้อเสนอแนะในบทที่ 5 ต่อไป

⁹¹ แหล่งเดิม.